

Kolegijų vertinimo komisijos vizito Marijampolėje ataskaita

2018 metų birželio 5 d. Kolegijų vertinimo komisija (toliau – Komisija) lankėsi Marijampolės mieste, kuriame vyko susitikimai savivaldybėje, Marijampolės kolegijoje (toliau – MK), buvo apsilankyta Marijampolės profesinio mokymo centre bei Prekybos ir pramonės amatų rūmuose.

Į susitikimą vyko Komisijos pirmininkas – Švietimo ir mokslo viceministras Giedrius Viliūnas, Komisijos nariai: Lietuvos aukštojo mokslo tarybos pirmininkas Saulius Vengris, Švietimo ir mokslo ministro padėjėjas Andrius Zalitis, Studijų kokybės vertinimo centro direktorė Nora Skaburskienė, Studijų kokybės vertinimo centro Institucinio vertinimo skyriaus vedėja Rasa Penkauskienė. Lietuvos studentų sąjungai atstovavo viceprezidentas Kasparas Nacius, susitikimuose taip pat dalyvavo Vidaus reikalų ministerijos Regioninės plėtros departamento vyresnysis patarėjas Andrius Valickas, Švietimo ir mokslo ministerijos atstovas Antanas Levickas bei Studijų kokybės vertinimo centro Institucinio vertinimo skyriaus vyriausioji specialistė Kornelija Bukantaitė.

Savivaldybėje Komisijos narius priėmė Marijampolės merė Irena Lunskienė, merės pavaduotojas Romualdas Makauskas bei kiti savivaldybės atstovai. Susitikimo metu buvo aptartas vizito tikslas, išaiškinti universitetų ir kolegijų tinklo pertvarkos tikslai, aptartos anksčiau vykdytos reformos (pavyzdžiui, profesinių mokyklų jungimo), galimi kolegijos veiklos kokybės užtikrinimo ir gerinimo būdai. Kalbėta apie tai, kuo MK svarbi miestui. Savivaldybės atstovai pabrėžė, kad kolegija svarbi tiek verslui, tiek ir viešojo sektoriaus įstaigoms. Sėkmingai vystoma LEZ, plečiama globos įstaigų veikla. Viceministras pabrėžė, jog suprantama, kad miestui yra svarbu akademinis centras, tačiau tai turi būti tvarus aukštasis mokslas. Jeigu aukštojo mokykloje įgyjamas nekokybiškas išsilavinimas, tai suponuoja tokį išsilavinimą įgijusių asmenų prastas karjeros galimybes. Nagrinėjant Marijampolės kolegijos veiklos rodiklius matosi, kad studentų skaičius yra nuolatos mažėjantis ir šiuo metu yra mažiausias studentų skaičius valstybinėse kolegijose, studijų programų kokybė yra nepakankama – dauguma studijų programų akredituotos trejiems metams, žemi absolventų įsidarbinimo rodikliai tose pareigybėse, kuriose reikia aukštojo išsilavinimo, neatliekami regionui reikalingi tyrimai, kasmet mažėja kvalifikacijos tobulinimo kursų, vieno valstybės finansuojamo studento rengimo kaina virš 30proc. didesnė nei Lietuvos kolegijų vidurkis.

Švietimo ir mokslo ministerijos atstovai pristatė galimus kolegijų tinklo pertvarkos variantus. Kolegijos galėtų funkcionuoti savarankiškai, jos taip pat galėtų tapti kitos stiprios kolegijos dalimi (filialu, akademija). Taip pat galimas variantas - profesinio rengimo kelias, persiorientavimas į 5 kvalifikacijų sandaros lygmens mokymo programas. Atkreiptas dėmesys į tai, kad netoli yra Kauno miestas, kuris yra traukos centras jaunimui ir gali parengti Marijampolei ir regionui reikalingus specialistus. Priimant sprendimus svarbu numatyti kokie yra regiono poreikiai ir įvertinti kolegijos pasirengimą juos tenkinti.

Pokalbio metu konstatuota, kad pokyčiai kolegijoje negalimi be aktyvaus regiono verslo ir savivaldos aktyvaus dalyvavimo. Svarstyta būtinybė keisti teisinę bazę ir sudaryti sąlygas savivaldybei tapti MK dalininke, dalyvauti kolegijos valdyme. Kolegijai turėtų būti ypatingai svarbu jausti savivaldybės paramą, kuri gali būti pateikiama skirtingomis formomis. Kontaktuojant su savivaldybe turi būti formuojama studijų programų pasiūla. Savivaldybė matydama regiono vystymo poreikius turėtų teikti užsakymus kolegijai, įtraukti kolegiją į kultūrinius ir socialinius projektus. Verslui taip pat labai svarbu, kad programas baigiantys studentai būtų gebantys atlikti jiems skiriamas užduotis. Tik tokiu atveju bus pateisinamas kolegijos buvimas regione. Susitikimo metu savivaldybės atstovai išreiškė pageidavimą gauti Komisijos vizito į Marijampolę apžvalgą bei konkretų galimų veiksmų, siekiant gerinti MK veiklos rodiklius, padėtų išlaikyti progresyvią kolegiją ir palaikyti jos kokybišką veiklą, taip pat rekomendacijų savivaldybei, kaip ji galėtų prisidėti sprendžiant susiklosčiusią situaciją, sąrašą.

Susitikime su Marijampolės kolegijos atstovais dalyvavo MK direktorius Vaidotas Viliūnas, direktoriaus pavaduotoja akademinėi veiklai Irena Sviliuvienė, taip pat kiti administracijos atstovai, Akademinės Tarybos, Tarybos nariai, studentų atstovai.

Susitikimo metu viceministras pristatė LRV programos nuostatas aukštojo mokslo srityje. Pabrėžta, kad nenumatoma atsisakyti binarinės aukštojo mokslo sistemos, bus siekiama stiprinti regionuose veikiančias aukštąsias mokyklas. Tačiau regioninės mokyklos turi tinkamai tenkinti regiono poreikius, užtikrinti aukštą rengimo kokybę ir veikti rentabiliai. Pabrėžta, jog kolegijų tinklo optimizavimas nebus atliekamas naikinant atskirus jo elementus. Taip pat pabrėžta, jog dar per anksti kalbėti apie galimybę kurti taikomųjų mokslų universitetą, pirmiausiai, būtina užtikrinti profesinio bakalauro kokybę. Pastebėta, jog kis ir kolegijų finansavimo sistema, skiriamos biudžeto lėšos bus siejamos su studentų skaičiumi. Bus siūloma keisti kolegijų valdymo struktūrą, įtraukti išorės dalininkus.

Kalbėta apie išvykstančių studentų keliamą problematiką, potencialaus įsidarbinimo klausimą, būtinybę išsiaiškinti regiono interesus. Svarbu remiantis įrodymais pasirinkti optimaliausią kolegijos tolimesnės veiklos ir jos gerinimo variantą. Didelis iššūkis – noras išlaikyti aukštąją mokyklą tiek iš savivaldybės pusės, tiek iš visų kitų suinteresuotųjų šalių – ne tik palikti regione aukštąją mokyklą, tačiau ir pasirūpinti, kad susiklosčius probleminėms aplinkybėms jas pašalinti ir rasti tinkamus sprendimus. Buvo pabrėžta, kad mažos aukštosios mokyklos dažniausiai sėkmingos, kai tai yra specializuotos aukštosios mokyklos arba, kai ta aukštoji mokykla yra specialiai subsidijuojama ir turi papildomus rėmėjus. Svarstytas klausimas, kaip reikėtų spręsti susidariusias problemas, kai siūlomų programų skaičius yra didelis, tačiau programos nėra rentabilios.

Kolegijos direktorius pabrėžė, jog vertinant MK padėtį, yra svarstoma įvairūs scenarijai, tačiau keičiantis demografinėi situacijai, ekonomikos būklei, keičiasi ir rentabilios aukštosios mokyklos parametrai. Kuriant kolegijų tinklą buvo svarstoma apie kolegijų išsidėstymo tolygumą ir su tuo siejamą aukštojo mokslo prieinamumą. Reikėtų neužmiršti socialinių aspektų. Daugelis studentų renkasi kolegiją dėl to, kad ši yra arti namų, todėl mažesnės pragyvenimo išlaidos. Kolegijos buvimas regione formuoja patrauklesnę gyvenimui aplinką patrauklesnes sąlygas užsienio investicijoms. Taip pat kalbėta apie aukštesnės pridėamosios vertės verslų vystymą, kuriems yra reikalingi kolegijos absolventai.

Kolegijos atstovai trumpai apibūdino esamą situaciją, nurodė, jog šiuo metu planuojama vykdyti priėmimą į 8 studijų programas. Programos stambinamos. Atliekamos apklausos nurodo, kad praeitų metų rodikliais studentai (70 proc.) yra patenkinti studijų kokybe.

Mažas studentų skaičius susijęs ir su abiturientų „kokybe“. Pastebėta, kad yra trūkumas tam tikrų žinių, kai kurie mokiniai nestoja į kolegijas, nes nėra tinkamai paruošti mokyklose. Diskusijos metu pabrėžta, jog didelę įtaką stojimui į kolegijos programas daro ir viešoji nuomonė, jos formavimas. Apibūdintos naujos strategijos bei įvardinta, jog šiuo metu atliktos prognozės leidžia daryti prielaidas, kad svarstomas strategijas bus galima įgyvendinti susiklosčius palankioms aplinkybėms. Taip pat kalbėta apie 5 kvalifikacijų sandaros lygmens programų potencialą, apie verslo norą bendradarbiauti ir kartu teikti reikiamus apmokymus. Minėti MK struktūriniai pokyčiai.

Komisijos nariai diskusijoje akcentavo regioninę plėtrą, aukštosios mokyklos poreikį būti lankstiems dėl teikiamų programų. Specialistų poreikis turėtų būti vienas iš lemiamų veiksnių. Itin svarbu nurodyti poreikį prieš steigiant 5 kvalifikacijos lygmens programas. Šioms bus suteikta akreditacija tik tokiu atveju, kai bus įrodytas poreikis. Svarbu nepamiršti, kad kvalifikacijos kursai taip pat turi būti orientuoti į aukštajam išsilavinimui būdingų kompetencijų teikimą.

Kolegijos direktorius pažymėjo, jog MK kartu su Prekybos ir pramonės amatų rūmais atlieka tam tikras rinkos analizes, kurios nurodo kas yra reikalinga. Yra bendradarbiaujama su Marijampolės profesinio rengimo centru, tačiau iškyla finansavimo klausimas. Kol kas nėra randama sprendimų, tik palengvinamos sąlygos stojantiems iš profesinio rengimo centro į kolegiją. Pokalbio metu pabrėžta ir tai, jog MK išskirtinumas – studentai iš regiono. Pastebėta, jog tokiu atveju, norint tenkinti regiono poreikius, yra reikalinga turėti smulkesnes ir įvairesnes studijų programas. Regioninėms kolegijoms yra reikalingos tam tikros išimties, kadangi ne pirma Vyriausybė bando surasti išeitį dėl regioninės plėtros. Kolegijos absolventai ne visada gali įsidarbinti aukštojo mokslo kompetencijų reikalaujančiose pareigybėse, tačiau jie gana greitai pradeda kilti karjeroje. Kita vertus, svarbu klausyti ne tik verslo poreikių, reikia ugdyti bendruosius gebėjimus, kurie padėtų greitai prisitaikyti nuolat kintančioje verslo aplinkoje. Verslas ir materialieji skaičiavimai neparodo to poreikio, tačiau tai neturėtų būti pamiršta ir ypatingai akcentuojama kalbant apie akademinį centrą regione.

Komisijos nariai atkreipė dėmesį į tai, jog mažą studentų skaičių brangu išlaikyti. Kalbant apie regiono poreikių patenkinimą, dėmesys atkreiptas į tai, jog tačiau didžioji dalis yra žemesnės grandies, profesinį mokymą baigusių darbuotojų poreikis. Atkreiptas dėmesys ir į fragmentaciją, kuri gali trukdyti bendro tikslo pasiekimui. Reikalingas bendradarbiavimas ne tik su Marijampolės profesinio rengimo centru, tačiau taip pat ir su savivaldybe, bei kitomis suinteresuotomis šalimis. Ypatingai svarbu, kad ir savivaldybė optimaliai įsitrauktų į kolegijos veiklos gerinimo ir išlaikymo procesus.

Kolegijos atstovai nurodė svarbų vaidmenį, kurį atlieka Regionų plėtros taryba. Tarybos posėdžiuose yra sprendžiama daugelis klausimų, kurie yra itin svarbūs, apie kuriuos kalba tiek komisija, tiek kolegijos atstovai ir savivaldybės darbuotojai. Kolegijos Tarybos narys taip pat pabrėžė, kad reikėtų ne rodiklius taikyti prie regiono, o regionus prie rodiklių. Svarbu skirtingų institucijų bendradarbiavimas, parama iš Studijų kokybės vertinimo centro, Švietimo ir mokslo ministerijos bei kitų institucijų.

Kalbant apie permainas kolegijoje, minėtas ne tik programų peržiūrėjimas, bet ir pertvarkos administraciniame aparate. Direktorius mini Tarybai pateiktą MK struktūros pertvarkos planą, kurį įgyvendinus planuojama sutaupyti apie 100 000 eurų.

Kolegijai buvo pateiktas siūlymas įsitraukti į socialinės atskirties mažinimo programas, kaip kolegija galėtų pritraukti į studijas teikiant, pavyzdžiui, parengiamuosius kursus, palengvinimą studijų metu ir t.t.

Buvo aptartos įvairios galimybės kolegijų tinklo optimizavime: taikomųjų mokslų universitetas, profesinės magistrantūros, penkto lygmens kvalifikacijų teikimas, monopolinės kolegijos, išteklių optimizavimas ir pan.. Įvardinta, jog Komisija žada pateikti rekomendacijas ir dėl pokyčių kolegijų valdymo struktūrose. Pavyzdžiui, kolegijos valdyme turėtų daugiau veikti ir regiono dalininkai.

Vizito į Marijampolės profesinio rengimo centrą metu buvo išklaustyta trumpas veiklos pristatymas, susipažinta su materialiąja baze. Susitikime buvo trumpai išvardintos vykdomos programos, apibūdintos pagrindinės stojančiųjų grupės. Pabrėžta, jog nemažas skaičius stojančiųjų yra jau įgiję aukštąjį, t.y. kolegini, išsilavinimą. Įvardinta, jog trečiam lygyje yra daugiau mokinių nei ketvirtam, kai priimami turintys vidurinį išsilavinimą (proporcija 70/30). Atkreiptinas dėmesys į gerą centro turimą mokymui skirtą įrangą. Nors su kolegija bendradarbiaujama, tačiau tas bendradarbiavimas galėtų būti glaudesnis.

Susitikime su verslo atstovais ir kitais MK socialiniais partneriais Kauno Pramonės ir prekybos ir amatų rūmų Marijampolės filiale buvo išsakytas susirūpinimas esama MK padėtimi. Verslo atstovai pasigedo politinio dėmesio regionui, aktyvesnio ŠMM dalyvavimo sprendžiant kolegijos problemas, konstatavo, kad neatlieka savo vaidmens kolegijos taryba. Regionas turi 4M strategiją, tačiau nemato realių strategijos įgyvendinimo žingsnių. Neišnaudojama gera regiono strateginė padėtis. Pasigendama kolegijos lankstumo keičiant studijų turinį, nereaguojama į specifinius žemdirbių poreikius. Išreikšta nuomonė, jog kolegija yra reikalinga, tačiau tuo pačiu pabrėžta, jog aiškiai matomos problemos, kurias reikia spręsti. Susitikimo metu įvardintas Marijampolės regiono progresas, auganti rinka, kalbėta apie didelį kolegijos absolventų poreikį. Darbuotojų žemesnės kvalifikacijos darbovietėse netrūksta, tačiau atsiranda stygius darbovietėse, kuriose reikalingi aukštesnės kvalifikacijos darbuotojai. Paminėtas ne tik technologinių mokslo specialistų poreikis, bet ir didelis socialinių mokslų, kultūros, švietimo specialistų stygius.

Taip pat atkreiptas dėmesys į, verslo nuomone, šiuo metu neproporcingą finansavimą Marijampolės profesinio rengimo centrui ir kolegijai.

Kolegija yra svarbus dėmuo 4M strategijoje. Verslo atstovai pritarė kolegijos programų peržiūrai drauge su darbdaviais, kad jos tikrai atlieptų poreikį, o parengti studentai galėtų dirbti ir nereikėtų jiems iš naujo eiti mokytis į profesinį centrą. Sutikta, jog svarbu kolegijai užduoti ir suformuluoti konkrečias užduotis. MK būtina imtis konsultacijų teikimo, kursų organizavimo.

Susitikime siūlyta imtis konkrečių priemonių kolegijos veiklos gerinimui, sudaryti tam pasiryžusių socialinių dalininkų grupę, kuri pateiktų savo pasiūlymus ir būtų sudarytas konkretus veiksmų planas su kiekvienos dalyvaujančios šalies įsipareigojimais.